

PROGRAMMA & LITERATUUR

vervolgkursus schematherapie 25 uur

Cursusdata : 16 oktober, 13 en 27 november, 11 december 2020
Locatie : Parnassia
Tijdstip : Van 9.00 – 16.30 uur
Docent : Mevrouw drs. J. Broersen
Organisatie : Incompany cursus georganiseerd door G-kracht

Draaiboek

Vervolgcurcus schematherapie 25 uur

Docenten

-Mevrouw drs. J. Broersen is als behandelaar en supervisor werkzaam bij GGZ Delfland afdeling volwassenen locatie De Barones te Delft. Zij is klinisch psycholoog en bij de VGct en bij vereniging schematherapie erkend als supervisor. Bij de Nederlandse vereniging voor psychotherapie is zij erkend leersupervisor. Daarnaast is zij in Amsterdam als locatiehouder werkzaam voor G-kracht psychomedisch centrum BV en is zij hoofddocent behandeling voor de opleiding tot Gezondheidszorgpsycholoog Volwassenen & Ouderen bij Rino Groep, regio Rotterdam.

Doelgroep

(GZ-)psychologen, klinisch psychologen, psychotherapeuten, cognitief gedragstherapeuten, psychiaters die eerder 25 uur basiscurcus schematherapie hebben afgerond.

max. veertien deelnemers met 1 docent.

Doelstelling

In de vervolgcurcus is veel aandacht voor de verschillende therapiefasen en op welke wijze de schematherapietechnieken op maat gemaakt kunnen worden. Er is ook aandacht voor specifieke technieken die in de eindfase ingezet kunnen worden (versterken van Gezonde volwassene) en hoe de Gezonde volwassene meer connectie kan maken met de positieve schema's en constructen. De therapeutische relatie is een steeds terugkerend onderwerp. Er wordt veel aandacht besteed aan de emotionele kernbehoeften, werken met het schema- en modimodel bij cluster C en B-persoonlijkheidsproblematiek, schematherapiegroepen, de naastbetrokkenen en opbouw van de schematherapie.

Inhoud

1. Therapiefasen en op welke wijze techniek op maat kan worden gemaakt
2. Eindfase: specifieke technieken om de Gezonde volwassene nog meer te versterken en te connecten met positieve schema's/constructen
3. Aanvulling theorie schematherapie (schema- en modimodel, emotionele kernbehoeften), wetenschappelijk onderzoek, toepassingen en laatste ontwikkelingen.
4. Verdieping experiëntiële technieken zoals imaginatie, historisch rollenspel, meerstoelentechniek maar ook het gebruik van non-verbale therapietechnieken in de verschillende therapiefasen. Ook wordt veel aandacht besteed aan de therapeutische relatie en op welke wijze de attitude in de verschillende therapiefasen veranderd.
5. Verdieping modimodel bij BPS: keuze van interventies, therapeutische relatie
6. Verdieping modimodel bij cluster C problematiek: keuze van interventies, therapeutische relatie
7. Aandacht voor naastbetrokkenen in schematherapie
8. Inleiding theorie en toepassing van technieken in de schemagroepstherapie
9. Planning schematherapie: opbouw, tussentijdse evalueren, afsluiten van ST

Werkwijze/ werkvormen

De bijeenkomsten hebben een interactief karakter. Naast het bespreken van theorie en de literatuur wordt van de deelnemers verwacht dat zij bij hun patiënten vragenlijsten afnemen, een casusconceptualisatiediagram/modimodel maken en door middel van rollenspellen hun vaardigheden verder ontwikkelen. Rollenspellen vinden in subgroepen plaats, maar ook rollenspel voor de groep, regierollenspel, rollenspel met inspringers. Ook

de therapeutische relatie wordt vaak besproken en geoefend (welke schema's en modi worden getriggerd, maken van FA en BA).

Aan te schaffen literatuur

- Broersen, J., & Vreeswijk, M. F., van, (2017). *Werkboek kortdurende schematherapie: experiëntiële technieken*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Genderen, van H., & Arntz, A. (2010). *Schematherapie bij borderline persoonlijkheidsstoornis*. Amsterdam, Uitgeverij Nieuwezijds.
- Vreeswijk, M. F., van, & Broersen, J. (2017). *Handleiding kortdurende schematherapie: voor groepstherapie en individuele therapie* Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Vreeswijk, M. F., van, Broersen, J., & Nadort, M. (2012). *The Wiley-Blackwell Handbook of Schematherapy, Theory, Research, and Practice*. Oxford, Wiley-Blackwell. ISBN: 9780470975619 (er is een paperback versie die beter geprijsd is).
- Young, J.E., Klosko, J.S., & Weishaar, M.E. (2019). *Schemagerichte therapie: Handboek voor therapeuten, tweede ongewijzigde druk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Daarnaast worden artikelen opgegeven, zie bij de bijeenkomsten. De artikelen zelf opvragen bij bibliotheek Parnassia.

Aanbevolen literatuur

- Broersen, J., & Vreeswijk, M. F., van, (2017). *Werkboek kortdurende schematherapie: CGT technieken*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Broersen, J., & Claassen, A. (2019). *Module schematherapie en de Gezonde volwassene (werkboek)*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Claassen, A., & Broersen, J. (2019). *Module schematherapie en de Gezonde volwassene (handleiding)*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Farrell, J.M., & Shaw, I. (2012). *Group Schema Therapy For Borderline Personality Disorder. A Step-By-Step Treatment Manual With Patient Workbook*.
- Reubsat, R.J. (2018). *Schematherapie: werken met fases in de klinische praktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Vreeswijk, M. F., van, Broersen, J. & Nadort, M. red. (2008). *Handboek schematherapie: theorie, praktijk en onderzoek*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Reglement vereniging schematherapie (<https://www.schematherapie.nl/registratie>) en ISST (<http://www.schematherapysociety.org>)

Hier kunt u lezen welke voorwaarden het Nederlands vereniging schematherapie en ISST stelt om als gecertificeerd schematherapeut geregistreerd te worden. U bent zelf verantwoordelijk om na te gaan of u aan deze vereisten voldoet. Ons advies is om het reglement goed te lezen. Ook zijn er eisen aan de samenstelling van een cursusgroep, svp ook goed lezen.

Regels met betrekking tot afwezigheid

Bij afwezigheid van 10 tot 20% wordt een vervangende opdracht gegeven. Bij een afwezigheid van meer dan 20% moet de lesdag ingehaald worden, dit kan alleen als deze incompany cursus nog een keer bij dezelfde opdrachtgever wordt aangeboden.

Literatuur voor volgende bijeenkomst

- Broersen, J., & Vreeswijk, M. F., van, (2017). *Werkboek kortdurende schematherapie: experiëntiële technieken*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum (lezen zitting 6 t/m zitting 8, blz. 44 t/m blz. 51 en zitting 11 t/m zitting 12 blz 57 t/m blz. 61) (13 bladzijden)

- Genderen, van H., & Arntz, A. (2010). *Schematherapie bij borderline persoonlijkheidsstoornis*. Amsterdam, Uitgeverij Nieuwezijds. Lezen: hst. 3 en 9 (totaal 27 bladzijden)
- Lockwood, G. & Perris, P. (2012). In M.F. van Vreeswijk, J. Broersen & M. Nadort (Eds). *The Wiley-Blackwell handbook of Schema Therapy: theory, research and practice. A new look at core emotional needs* (41-66). New York: Wiley-Blackwell (25 bladzijden)
- Nadort, M., Arntz, A., Smit, J. H., Giesen-Bloo, J., Eikelenboom, M., Spinhoven, P., et al. (2009). Implementation of outpatient schema therapy for borderline personality disorder with versus without crisis support by the therapist outside office hours: a randomized trial. *Behaviour Research and Therapy*, 47(11), 961-973. (12 bladzijden/ 11523 woorden)
- Young, J.E., Klosko, J.S., & Weishaar, M.E. (2019). *Schemagerichte therapie: Handboek voor therapeuten, ongewijzigde tweede druk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. Bladzijde 372-392 (20 bladzijden).

In totaal 97 bladzijden literatuur.

Leessuggestie:

- Arntz, A. (2011). Imagery Rescripting for Personality Disorders. *Cognitive and Behavioral Practice*, 18, 466-481. (15 bladzijden/12917 woorden)
- Genderen, van H., & Arntz, A. (2010). *Schematherapie bij borderline persoonlijkheidsstoornis*. Amsterdam, Uitgeverij Nieuwezijds. Lezen: hst 10 (24 bladzijden)
- Young, J.E., Klosko, J.S., & Weishaar, M.E. (2005). *Schemagerichte therapie: Handboek voor therapeuten*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. Bladzijde 323-372 (49 bladzijden)

1ste bijeenkomst: Schema- en modusmodel, therapiefasen en verdieping interventies bij BPS:

• **Programma: inhoud en werkwijze**

9.00u.	Start
9.00-9.15	Kennismaking + inleiding cursus + uitleg schematherapie boordelingsschaal en videotoets
9.15-9.45	Casusconceptualisatie modusmodel en verdieping modusmodel bij BPS waarbij aandacht voor integratie schema's en modi + laatste ontwikkelingen ST en BPS (verwijs naar congres vereniging ST/ISST) + therapiefasen: verandering attitude therapeut en aanpassingen in de technieken
9.45.00-10.30	Oefenen filmfragment BPS: wanneer ST of GRB/GIT-PD.
10.30-10.45	Koffiepauze.
10.45-12.00	Oefenen (meerstoelentechniek: wegsturen Straffende/Veeleisende ouder + warme Gezonde volwassene die kwetsbare kant toespreekt): aandacht voor de onderliggende emotionele kernbehoefte en de toepassing van deze techniek in de verschillende therapiefasen.
12.00-12.45	Pauze.
12.45-13.00	Planning en uitleg videotoets met aandacht voor de toestemmingsverklaring en beveiligd omgaan met privacygevoelig materiaal.

- 13.00-13.00 Imaginatie met rescripting: focus op onderliggende emotionele kernbehoefte van het schema en verandering in de techniek in de verschillende therapiefasen.
- 13.00-14.00 Oefenen (docent met cursusgroep).; imaginatie met rescripting. In nabespreking aandacht voor de onderliggende emotionele kernbehoefte en therapiefase. Hoe ziet imaginatie met rescripting eruit aan begin en einde van de werkfase.
- 14.00-14.15 Pauze
- 14.15-15.10 Theorie en oefenen: Op welke wijze de naastbetrokkenen in schematherapie betrekken bij patiënten met (ernstige) cluster B-problematiek: richtlijnen landelijk kenniscentrum persoonlijkheidsstoornissen, samenwerking met (overbelast) systeem, samenwerking met jouw team en andere hulpverleningspartijen.
- 15.10-16.10 Therapeutische relatie: link met schematherapie beoordelingsschaal, FA en BA en keuze van interactionele interventies en oefenen: limited reparenting, empathische confrontatie, holding en contact buiten de therapie sessies.
- 16.10-16.30 Vragen/discussie

• **Literatuur voor volgende bijeenkomst**

- Arntz, A (2012). Schema Therapy for Cluster C. In: Van Vreeswijk, M. F., van, Broersen, J., & Nadort, M. (2012). *The Wiley-Blackwell Handbook of Schema therapy, Theory, Research, and Practice*. Oxford, Wiley-Blackwell. ISBN: 9780470975619. (17 bladzijden)
- Bamelis, L. L. M., Evers, S.M.A.A., Spinhoven, P., & Arntz, A. (2014). Results of a multicentered randomized controlled trial on the clinical effectiveness of schema therapy for personality disorders. *The American Journal of Psychiatry*, VOL. 171, No. 3, 305-322. (17 bladzijden/13202 woorden)
- Broersen, J., & Vreeswijk, M. F., van, (2017). *Werkboek kortdurende schematherapie: experiëntiële technieken*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum (lezen zitting 13 t/m 16 blz 62 t/m blz 71) (9 bladzijden)
- Gross, E, Stelzer, N., & Jacob, G. (2012). In M.F. van Vreeswijk, J. Broersen & M. Nadort (Eds). *The Wiley-Blackwell handbook of Schema Therapy: theory, research and practice. Treating OCD with the Schema Mode Model* (173-184). New York: Wiley-Blackwell (11 bladzijden)
- Vreeswijk, M. F., van, & Broersen, J. (2017). *Handleiding kortdurende schematherapie: voor groepstherapie en individuele therapie* Houten: Bohn Stafleu van Loghum. blz. Hst. 3 (3 bladzijden)
- Young, J.E., Klosko, J.S., & Weishaar, M.E. (2019). *Schemagerichte therapie: Handboek voor therapeuten, ongewijzigde tweede druk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. Bladzijde 117-153 (36 bladzijden)

In totaal 93 bladzijden literatuur.

2de bijeenkomst: Schema- en modusmodel, therapiefasen en verdieping interventies bij cluster C

• Programma: inhoud en werkwijze

9.00u.	Start
9.00-9.15	Reflectie over vorige bijeenkomst + inventarisatie aanvullende vragen/ lit.bespreking
9.15-10.15	Casusconceptualisatie modusmodel en verdieping modusmodel bij cluster C waarbij aandacht voor integratie schema's en modi + laatste ontwikkelingen ST en cluster C (verwijs naar congres vereniging ST/ISST)+ therapiefasen: verandering attitude therapeut en aanpassingen in de technieken+ kort filmfragment
10.15-10.45	DVD + Oefenen imaginatie met rescripting met aandacht voor de emotionele kernbehoeften: hoe pas je deze oefening aan in laatste deel van middenfase (verschillende perspectieven)
10.45-11.00	Pauze
11.00-12.00	Meerstoelentechniek: (oefenen) met aandacht voor kwetsbare en boze kant/ modus + nabespreken (aandacht voor emotionele kernbehoefte en therapiefase).
12.00-12.45	Pauze
12.45-13.30	Oefenen met techniek waar nog in de praktijk weinig mee is gewerkt = verzoeknummer (uiten van boosheid, historisch rollenspel, GV-oefening bij imaginatie gericht op toekomstige situatie) + verschillende vormen van huiswerkopdrachten
13.30-14.00	Naastbetrokken en cluster C: theorie
14.00-14.40	Naastbetrokken en werken met schema's/modi in een sociogram
14.40-14.55	Koffiepauze
14.55-15.35	Meerstoelen techniek (vijfstoelentechniek gericht op Kwetsbare kind, warme/milde Gezonde volwassene en wegsturen van Veeleisende/Straffende ouder)
15.35-16.10	Therapeutische relatie: FA en BA en keuze van interactionele interventies: (limited reparenting, empathische confrontatie)
16.10-16.30	Vragen/discussie

• Literatuur voor volgende bijeenkomst

- Dickhaut, V., & Arntz, A. (2014). Combined group and individual schema therapy for borderline personality disorder: A pilot study. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 45 (2), 242-251 (7977 woorden)
- Farrell, J.M. (2012). Introduction to Group Schema Therapy: in the Wiley-Blackwell handbook of Schema Therapy: theory, research and practice. Van Vreeswijk, M.F., Broersen, J. & Nadort, M. (eds). (3 bladzijden)
- Farrell, J., Shaw, I. and Webber, M. (2009). A schema-focused approach to group psychotherapy for outpatients with borderline personality disorder: a randomized controlled trial. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 40 (2), 317–328. (11 bladzijden/6900 woorden)
- Genderen, van H., & Arntz, A. (2010). *Schematherapie bij borderline persoonlijkheidsstoornis*. Amsterdam, Uitgeverij Nieuwezijds. Lezen: blz 191-204 (5 bladzijden)
- Renner, F., Goor, M. Van, Huibers, M., Arntz, A., Butz, B. & Bernstein, D. (2013). Short-term group schema cognitive-behavioral therapy for young adults with personality disorders and personality features: Associations with changes in symptomatic distress, schema, schema

modes and coping styles. *Behaviour Research and Therapy*, 51 (8), 487-492. (5 bladzijden/5782 woorden)

- Vreeswijk, M. F., van, & Broersen, J. (2017). Handleiding kortdurende schematherapie: voor groepstherapie en individuele therapie Houten: Bohn Stafleu van Loghum. Hst. 4, 8 (blz 37 t/m 39) en 9 (21 bladzijden)
- Vreeswijk, M.F. van, Broersen, J., & Spinhoven, P. (2012). In M.F. van Vreeswijk, J. Broersen & M. Nadort. (Eds). The Wiley-Blackwell handbook of Schema Therapy: theory, research and practice. The impact of measuring: Therapy results and therapeutic alliance 283-298 (15 bladzijden)
- Vreeswijk, M. F. van, Spinhoven, Ph., Eurelings-Bontekoe, E. H. M., & Broersen, J. (2014). Changes in symptom severity, schemas and modes in heterogeneous psychiatric patient groups following short term schema cognitive behavioural group therapy. A naturalistic pre-post treatment design in an outpatient clinic. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, DOI: 10.1002/cpp.1813. (10 bladzijden/ 7672 woorden)

In totaal 79 bladzijden

Leessuggestie:

- Videler, A. C., Rossi, G., Schoevenaars, M., Feltz, C., & Alphen, S. P. (2014). Effects of group schema therapy in older outpatients: A proof of concept study. *International Psychogeriatrics*, 1–9.

3ste bijeenkomst schematherapie in groepen: therapiefasen en technieken

• Programma: inhoud en werkwijze

9.00u.	Start
9.00-9.15	Reflectie over vorige bijeenkomst + inventarisatie aanvullende vragen/ lit.bespreking
9.15-10.35	Demonstratie schematherapie techniek cursist 1, 2, en 3 in grote groep + invullen Schematherapie beoordelingsschaal + feedback (tops en tips)
10.35-10.50	Pauze
10.50-11.50	Demonstratie schematherapie techniek in twee subgroepen cursist 4, 5, 6, 7, 8 en 9 (iedere subgroep een docent) + invullen Schematherapie beoordelingsschaal + feedback (tops en tips)
11.50-12.00	Aan de hand van gedemonstreerde ST-technieken kort stilstaan bij technische vragen.
12.00-12.45	Pauze
12.45-13.15	Schemagroepstherapie: soorten groepen (DVD Farrell & Shaw),
13.15-13.45	Theorie (opzetten van ST-groepen, indicatiegesprekken, groepsregels(theorie) en therapiefasen in de groep): oefenen therapiezitting schemagroepstherapie (cohesie en verbinden met schema's en modi)
13.45-14.30	Schemagroepstherapie (interventies gericht op groepsproces en op schema's/modi: oefenen I (gericht op veranderingsgerichte techniek in een schemagroep)
14.30-14.45	Koffiepauze
14.45-16.10	Oefenen therapiezitting schemagroepstherapie I (interventie gericht op groepsproces) en II ((gericht op veranderingsgerichte techniek in een schemagroep)

16.10-16.30 Vragen/discussie

• **Literatuur voor volgende bijeenkomst**

- Broersen, J., & Vreeswijk, M. F., van, (2017). Werkboek *kortdurende schematherapie: experiëntiële technieken*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. Sessie 17 t/ 18 blz 73 t/m blz 78 en de twee follow up sessies blz79 t/m blz 82 (10 bladzijden)
- Genderen, van H., & Arntz, A. (2010). *Schematherapie bij borderline persoonlijkheidsstoornis*. Amsterdam, Uitgeverij Nieuwezijds. Lezen: hst 4, 9 en 11 (totaal 22 bladzijden)
- Vreeswijk, M. F., van, & Broersen, J. (2017). Handleiding *kortdurende schematherapie: voor groepstherapie en individuele therapie* Houten: Bohn Stafleu van Loghum. hst. 10 en 11 blz 77 t/m blz 84 (8 bladzijden)
- Vreeswijk, M. , van., Broersen, J. & Spinhoven, P. (2012). In M.F. van Vreeswijk, J. Broersen & M. Nadort (Eds). *The Wiley-Blackwell handbook of Schema Therapy: theory, research and practice. The impact of measuring: Therapy Results and Therapeutic Alliance*, 283- 298
- Behary, W. (2012). In M.F. van Vreeswijk, J. Broersen & M. Nadort (Eds). *The Wiley-Blackwell handbook of Schema Therapy: theory, research and practice. Schema Therapy for narcissism*, 81- 91

In totaal 65 bladzijden literatuur.

Leessuggestie:

- Broersen, J., & Vreeswijk, M. F., van, (2017). Werkboek *kortdurende schematherapie: CGT technieken*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. Sessie 15 t/m 18 en de twee follow up sessies.

4de bijeenkomst: Schematherapie / therapiefasen met aandacht voor voortgang en eindfase binnen schematherapie

• **Programma: inhoud en werkwijze**

9.00u.	Start
9.00-9.15	Reflectie over vorige bijeenkomst + inventarisatie aanvullende vragen/ lit.bespreking
9.15-10.35	demonstratie schematherapie techniek in grote groep cursist 10, 11 en 12 + invullen Schematherapie beoordelingsschaal + feedback (tops en tips)
10.35-10.50	pauze
10.50-11.50	demonstratie schematherapie techniek in twee subgroepen (iedere groep een docent) cursist 13,14, 15, 16, 17, en 18 + invullen Schematherapie beoordelingsschaal + feedback (tops en tips)
11.50-12.00	Aan de hand van gedemonstreerde ST- technieken kort stilstaan bij technische vragen.
12.00-12.45	lunch
12.45-13.15	Oefenen met techniek waar nog in de praktijk weinig mee is gewerkt = verzoeknummer (historisch rollenspel, GV-oefening bij imaginatie gericht op toekomstige situatie etc) + verschillende vormen van huiswerkopdrachten
13.15-13.45	De verschillende therapiefasen in schematherapie/ voortgang, evaluatie, afsluiting/ mislukte en uitzichtloze behandelingen (theorie en aandacht voor

	keuze interventies uit ST/ wel en niet gestructureerd werken etc/ Gezonde volwassene en positieve psychologie
13.45-14.45	Oefenen technieken eindfase schematherapie: verder versterken Gezonde volwassene
14.45-15.00	<i>Koffiepauze</i>
15.00-15.45	Oefenen intervisievorm en probleem therapeutische relatie
15.45. 16.10	Oefening afsluiten schematherapie
16.10-16.30	Vragen/discussie/evaluatie en afsluiting cursus

uitwerking wijze van toetsing

- Toets vervolgcursus: Deze praktijktoets bestaat uit een demonstratie door een cursist van een schematherapeutische techniek middels een rollenspel in de cursusgroep of een meegebrachte video-opname. De demonstratie duurt maximaal 10 minuten (inclusief een hele korte introductie over de patiënt en techniek), er wordt 5 minuten feedback (tops en tips) gegeven door de mede- cursisten (en feedback op schematherapie beoordelingsschaal wordt schriftelijk meegegeven). De laatste 5 minuten geeft docent een oordeel. De praktijktoets neemt dus 20 minuten per cursist in beslag. Bij feedback op en beoordeling van de techniek wordt de schematherapie beoordelingsschaal gebruikt (zie website Vereniging Schematherapie).

Aan de deelnemers wordt voor aanvang van bijeenkomst 3 en 4 het volgende gevraagd:

- 1) zelf het DVD-materiaal getest te hebben;
- 2) fragment van DVD te hebben geselecteerd;
- 3) opname op een USB-stick te hebben geplaatst zodat het direct afgespeeld kan worden (let op geluidskwaliteit!).

De demonstratie van de techniek moet door de docent(en) als minimaal 'voldoende', een 6, zijn beoordeeld. Indien deze onvoldoende is, krijgt de cursist één herkansing.

Let op:

1. Zorg voor 1 geknipte videofragment.
2. Voor de video is het belangrijk dat de geluids- en beeldkwaliteit goed is.
3. De therapeut moet in beeld zijn.
4. Vraag schriftelijk toestemming aan de patiënt om de video te laten beoordelen door de docenten en deelnemers van de cursusgroep. Vraag aan de patiënt of hij de deelnemerslijst van de cursusgroep wil inzien, geef deze lijst niet mee aan de patiënt en mail deze lijst niet (in dit geval moeten alle deelnemers van de cursusgroep akkoord geven dat de patiënt de deelnemerslijst inziet).
5. Wees voorzichtig met opnames op je eigen computer/ tablet; laat deze niet automatisch back-up-en, maar slechts op lokale schijf opgeslagen blijven.
6. Zet video-fragment op een beveiligde USB-stick, zodat het door de docenten op hun computer kan worden gezet en de USB-sticks weer door de cursist meegenomen kunnen worden.